www.pathofscience.org
ISSN 2413-9009

Диференційний підхід у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури

Анна Чепелюк

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна
кафедра спортивних дисциплін і туризму, кандидат педагогічних наук, старший викладач

Роман Кушнір

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна
кафедра спортивних дисциплін і туризму, кандидат педагогічних наук, старший викладач

Ірина Жукова

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна
кафедра спортивних дисциплін і туризму, викладач

Анотація. У статті проведено аналіз літературних джерел з питань професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури шляхом використання педагогічних технологій, зокрема, диференційних. Визначено доцільність використання диференційного підходу у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: вчитель фізичної культури; професійна підготовка; диференційний підхід.

LCC Subject Category: LB2300-2430 **DOI: 10.22178/pos.19-1**

Вступ

Постановка проблеми. Зазначимо, що досягнення мети сучасної освіти пов'язано з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою, без яких неможливе вирішення наявних проблем навчання та виховання відповідно до нових освітніх парадигм [8].

Професійна діяльність учителя фізичної культури потребує вміння застосовувати знання на практиці, професійної компетентності та високої відповідальності, визначає особливу важливість формування професійних знань, умінь та навичок, а також певних професійно значущих особистісних якостей у процесі навчання у вищому навчальному закладі. Цілеспрямоване формування необхідних знань, умінь, навичок та їх удосконалення забезпечуються через організацію навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, який є найважливішою ланкою підготовки майбутнього вчителя фізичної культури [10].

Аналіз досліджень та публікацій. Аналіз науково-методичної та психолого-педагогічної літератури з проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в умовах вищих навчальних закладів свідчить про значну увагу науковців до її дослідження, зокрема таких аспектів, як:

– загально-педагогічні засади організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (М. Фіцула [11]);
– упровадження особистісно-орієнтованих технологій навчання та виховання майбутніх фахівців фізичної культури у вищих навчальних закладах (В. Вікторов [3]);
– теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (Л. Сущенко [9]).

У наукових працях Л. Демінська [5] та ін. висвітлюється питання міжпредметних зв'язків у процесі професійної підготовки учителя.

Зауважимо, що науковці В. Волков [4] та ін. розглядали створення ступеневої системи підготовки вчителів фізичної культури.

У підвищенні якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури важливого значення надають використанню нових освітніх технологій О. Аксьонова [1] та ін.

Мета дослідження полягає у визначенні доцільності використання диференційного підходу у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Результати дослідження

У сучасному світі технології та знання оновлюються швидше ніж життя одного покоління людей, тому навчальний процес слід спрямовувати не лише на засвоєння базових знань, умінь і навичок, а й на набуття потреби самостійно засвоювати нові знання та інформацію впродовж усього життя й ефективно використовувати їх на практиці, вміння сприймати зміни, які стають невід'ємною рисою життя людей [4].

Постійне збільшення отриманих знань майбутнього вчителя фізичної культури під час навчання у вищому навчальному закладі, збільшення вимог до його професійної і спеціальної підготовки спонукають до всебічного і глибокого дослідження системи формування у студентів професійних навичок, зовнішніх і внутрішніх чинників становлення фахівців із вищою фізкультурною освітою, розкриття закономірностей та особливостей професійної підготовки і застосування їх у навчально-виховному процесі [12].

Важливе значення має вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури шляхом використання педагогічних технологій, зокрема, диференційних.

Розглянемо їх детальніше. Перебудова існуючої системи навчання є науково обґрунтованою диференціацією знань у тісній взаємодії з їх інтеграцією. Незважаючи на посилення диференційних процесів, на сучасному етапі все більш відчутною стає тенденція до інтеграції знань, окремих пошуків та пізнавальних засобів. Диференціація відіграє важливу роль у системі освіти. Процеси диференціації розвивались у різних напрямках, на різних історичних етапах. Однак, процеси диференціації підпорядковуються кожен своїм специфічним законам, виконують в пізнанні чи житті суспільства свої специфічні для кожного з них функції [7].

Під диференціацією (від франц. differentiation, від лат. differentia – різниця, відмінність) розуміють поділ, розчленування цілого на якісно відмінні частини [2].

У педагогічній літературі описано два види диференційованого підходу до навчання – профільна і рівнева диференціація.

Термін «профільна диференціація» означає таку організацію навчально-виховного процесу, при якій для врахування індивідуальних особливостей студентів їх об'єднують в спеціальні диференційовані навчальні групи [2].

Під терміном «рівнева диференціація» розуміють таку організацію навчально-виховного процесу, при якій врахування індивідуальних особливостей студентів відбувається в умовах роботи викладача в звичайних групах [2].

Дослідження авторів показали доцільність використання диференційного підходу до формування знань студентів, узгоджуючи це з характером навчально-виховного процесу з фізичного виховання.

Вимагають свого послідовного вирішення на теоретичному й практичному рівнях питання значення міжпредметних зв'язків у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Для впровадження диференціального підходу до формування знань та вмінь з дисциплін циклу професійної підготовки потрібно створювати оптимальні умови для його реалізації.

Дослідження ефективності використання диференціального підходу у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури спричинило оновлення концептуальних, теоретичних і технологічних засад, які б відповідали сучасним досягненням у галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я людини.

Навчальний процес у вищому навчальному закладі повинен будуватися на принципах гуманістичної педагогіки, котра зорієнтована на розвиток особистості майбутнього вчителя, здатного диференціювати знання, ефективно використовувати їх з метою професійної самореалізації.

Диференціація у навчально-виховному процесі, окрім специфічних дидактичних особливостей, має загальні закономірності та співвідношення, які існують між науковими знаннями. Урахування цих закономірностей необхідно брати до уваги вже на перших етапах складання навчальних планів [6].

Проблема професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, який повинен задовольняти як сьогоднішні, так і перспективні потреби суспільства у компетентних учителях, також пов'язана з проблемою диференціації знань і вмінь, змісту, форм і методів навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що всі елементи диференційної системи є взаємопов'язаними й утворюють певну структуру. Основною особливістю такої системи є те, що поділ змісту навчального матеріалу для якісної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури відбувається не ззовні, а зсередини дидактичної системи.

Виокремлюючи основні шляхи забезпечення диференціації та знань, умінь та навичок у професійній підготовці майбутнього учителя фізичної культури, керувались:
– динамікою навчально-виховного процесу на факультетах фізичного виховання;
– узгодженістю навчальних планів та навчальних програм;
– діагностикою, прогнозуванням та управлінням навчально-виховним процесом на факультетах фізичного виховання.

Реалізація диференціальної системи потребує:
– програмування стадій професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури в єдиній системі освіти;
– управління перехідними процесами між етапами професійного розвитку майбутнього учителя фізичної культури;
– цілісність навчально-виховного процесу на факультетах фізичного виховання та його результатів.

У нашому дослідженні диференційний підхід використано як адекватний спосіб професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що професійна підготовка майбутнього учителя фізичної культури здійснювалось на основі диференційного підходу з обґрунтуванням відповідних цілей та завдань. Це, у свою чергу, передбачало оновлення форм і методів навчально-виховного процесу, координацію навчально-виховної діяльності, адаптацію майбутнього вчителя фізичної культури до запропонованих умов діяльності та його готовність до вирішення професійних, психолого-педагогічних проблем та завдань.

На нашу думку, використання диференційного підходу з фахових (спортивних) дисциплін забезпечило цілісність та безперервність процесу професійної підготовки й є одним з ефективних засобів підвищення ефективності підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що освітні цілі диференціації знань спрямовано на формування цілісної системи знань майбутніх учителів фізичної культури. Упровадження диференціальних процесів сприяло вирішенню низки важливих методологічних завдань. Взаємодія професійних знань надасть можливість студентам розробити моделі різноманітних ситуацій на практичних заняттях [7].

Доведено, що диференціація знань сприяє якісній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, необхідній для проведення практичних занять з фізичного виховання.

Важливого значення ми надаємо врахуванню системності набутих знань студентів, умінню підібрати найбільш ефективні методи роботи для розв'язання модельних ситуацій, вирішення проблем мотивації до практичних занять, що є важливим у професійній підготовці майбутнього учителя фізичної культури.

Застосування диференційного підходу у навчально-виховному процесі на факультетах фізичного виховання мають загальні закономірності та співвідношення, які існують між науковими, психолого-педагогічними знаннями. Важливо враховувати ці закономірності на початкових етапах професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Висновки

Проведений аналіз підготовки майбутніх учителів фізичної культури дав змогу визначити види диференційованого підходу до навчання та основні шляхи забезпечення диференціації та знань, умінь та навичок у професійній підготовці майбутнього учителя фізичної культури. Доведено доцільність використання диференційного підходу у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Список інформаційних джерел

1. Аксьонова О. Інтерактивні форми діяльності учнів на уроках фізичного виховання. *Фізичне виховання*. 2007. № 6. С. 35–39.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
3. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти. *Вища освіта України*. 2002. № 1. С. 54–59.
4. Волков В. Л. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді. Київ : Освіта України, 2008. 256 с.
5. Демінська Л. О. Міжпредметні зв’язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04 / Л. О. Демінська. Луганськ : Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2004. 20 с.
6. Копил Г. О. Соціальне значення формування професійної культури студентів економічних спеціальностей. *Нові технології навчання* / наук. ред. В. В. Пашков. Київ : НІЧЛАВА, 2004. Вип. 36. С. 189–197.
7. Мегель В. В. Диференційований підхід до навчання учнів спеціальної медичної групи на заняттях із фізичної культури. Футбол. *Безпека життєдіяльності*. 2005. № 4. С. 2–5.
8. Ніколаєнко С. М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. *Освіта України*. 2006. № 60–61(754). С. 9–14.
9. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект). Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 442 с.
10. Тимошенко О. В. Теоретико-методологічні засади оптимізації професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ : Нац. пед. ун-т ім. м. П. Драгоманова 2009. 45 с.
11. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. 3-те вид. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 168 с.
12. Чепелюк А. В. Формування психолого-педагогічної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький : Нац. акад. Держ. прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2014. 20 с.

Стаття отримана 25.12.2016, прийнята 05.02.2017, оприлюднена online 21.02.2017

The Differential Approach in Training Future Teachers of Physical Culture

Anna Chepelyuk

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ukraine

Roman Kushnir

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ukraine

Iryna Zhukova

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ukraine

Abstract. The article analyzes the literature on training future teachers of physical culture through the use of educational technologies, including the differential ones. The feasibility of using differentiated approach in training future teachers of physical culture at high school is determined.

Keywords: teacher of physical culture; professional training; differential approach.

LCC Subject Category: LB2300-2430 **DOI: 10.22178/pos.19-1**

References

1. Aksonova, O. (2007). Interaktyvni formy diialnosti uchniv na urokakh fizychnoho vykhovannia [Interactive forms of the students in the classroom physical education]. *Fizychne vykhovannia, 6,* 35–39 (in Ukrainian).
2. Busel, V. T. (Ed.). (2009). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Big Dictionary of Modern Ukrainian]. Kyiv, Irpin: Perun (in Ukrainian).
3. Viktorov, V. (2002). Osnovni kryterii ta pokaznyky yakosti osvity [The main criteria and quality education]. *Vyshcha osvita Ukrainy, 1,* 54–59 (in Ukrainian).
4. Volkov, V. L. (2008). *Osnovy teorii ta metodyky fizychnoi pidhotovky studentskoi molodi* [Basic theory and methods of physical training of students]. Kyiv: Osvita Ukrainy (in Ukrainian).
5. Deminska, L. O. (2004). *Mizhpredmetni zviazky u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury* [Connections between subjects in the process of preparation of future teachers of physical culture] (Doctoral thesis). Luhansk: Luhanskyi derzh. ped. un-t im. T. H. Shevchenka (in Ukrainian).
6. Kopyl, H. O. (2004). Sotsialne znachennia formuvannia profesiinoi kultury studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [The social importance of formation of professional culture of students of economic specialties]. In V. V. Pashkov (Ed.), *Novi tekhnolohii navchannia* (Vol. 36, pp. 189–197). Kyiv: NIChLAVA (in Ukrainian).
7. Mehel, V. V. (2005). Dyferentsiiovanyi pidkhid do navchannia uchniv spetsialnoi medychnoi hrupy na zaniattiakh iz fizychnoi kultury. Futbol [Differentiated approach to training of students of special medical group in class of physical education. Football]. *Bezpeka zhyttiediialnosti, 4,* 2–5 (in Ukrainian).
8. Nikolaienko, S. M. (2006). Osvita v innovatsiinomu postupi suspilstva [Education for innovative progress of society]. *Osvita Ukrainy, 60–61(754),* 9–14 (in Ukrainian).
9. Sushchenko, L. P. (2003). *Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu (teoretyko-metodolohichnyi aspekt)* [Professional training of future specialists in physical education and sport (theoretical and methodological aspect)]. Zaporizhzhia: ZDU (in Ukrainian).
10. Tymoshenko, O. V. (2009). *Teoretyko-metodolohichni zasady optymizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury u vyshchykh navchalnykh zakladakh* [Theoretical and

methodological principles of optimization of training future teachers of physical training in higher education] (Doctoral thesis). Kyiv: Nats. ped. un-t im. m. P. Drahomanova (in Ukrainian).
11. Fitsula, M. M. (2005). *Vstup do pedahohichnoi profesii* [Introduction to teaching profession] (3rd ed.). Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan (in Ukrainian).
12. Chepeliuk, A. V. (2014). *Formuvannia psykholoho-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury u vyshchomu navchalnomu zakladi* [Formation of psycho-pedagogical competence of future teachers of physical training in higher education] (Doctoral thesis). Khmelnytskyi: Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho (in Ukrainian).

Received 2016-12-25, Accepted 2017-02-05, Published online 2017-02-21